

POSTANOWIENIE

Dnia 25 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Żmij (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi T. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...)w sprawie o sygn. I AGa (...)

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 25 sierpnia 2021 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt I AGa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu T. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumę pieniężną w wysokości 2 000 (dwa tysiące) złotych;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącego T. K. kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
- 5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącego T. K. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 23 lutego 2021 r. (data nadania) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki T. K. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Usługi Ogólnobudowlane, zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o: (1) stwierdzenie przewlekłości postępowania prowadzonego przez Sąd Apelacyjny w (...) w sprawie o sygnaturze akt I AGa (...), w sprawie z powództwa skarżącego T. K. przeciwko T. Sp. z o.o. oraz A. Sp. z o.o. Sp.k., (2) zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w (...) do wyznaczenia terminu rozprawy w sprawie I AGa (...) na termin przypadający w ciągu jednego miesiąca od dnia wydania orzeczenia wywołanego niniejszą skargą, (3) zasądzenie na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 20 000 zł; (4) zasądzenie na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że 5 czerwca 2019 r. w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy w K. VII Wydział Gospodarczy pod sygn. akt VII GC (...) złożona została przez pełnomocnika skarżącego apelacja. Akta wraz z apelacją zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w (...), który w dniu 28 sierpnia 2019 r., zarejestrował sprawę pod sygn. akt I AGa (...). Jak wskazał skarżący, od tego momentu w sprawie nie podjęto jakichkolwiek czynności. Pełnomocnik skarżącego w wiadomości mailowej z dnia 28 lipca 2020 r. zwracał się do Sądu Apelacyjnego w (...) z wnioskiem o przyspieszenie rozpoznania sprawy, w tym chociażby o wyznaczenie terminu rozprawy. W odpowiedzi uzyskał informację, iż Sąd, nie jest w stanie wyznaczyć terminu rozprawy, z uwagi na dużą ilość spraw, jakie wpływają do Sądu, zaś terminy rozprawy wyznaczane są na bieżąco, zgodnie z kolejnością wpływu spraw. Pomimo iż od dnia złożenia pisma ponaglącego upłynęło prawie pół roku, w sprawie nadal nie podjęto jakiegokolwiek czynności. Choć skarżący zdaje sobie sprawę ze stanu epidemii i około dwumiesięcznej przerwy w funkcjonowaniu sądów w okresie od marca do maja 2020 r., to okoliczność ta w żaden sposób nie usprawiedliwia przewlekłości postępowania w niniejszej sprawie. Akta wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w (...) w sierpniu 2019 r., tj. na ponad 7 miesięcy od wprowadzenia stanu epidemii oraz związanych z tym ograniczeń. Przez ten czas Sąd II instancji mógł chociażby wyznaczyć termin

rozprawy apelacyjnej. Pomimo tego przed ograniczeniem pracy sądów w marcu 2019 r. Sąd w niniejszej sprawie nie podjął żadnej czynności. Mimo wznowienia działalności sądów w sprawie I AGa (...) Sąd nie podjął żadnej czynności. Od złożenia apelacji upłynęło ponad półtora roku, pomimo tego Sąd nadal nie tylko nie wydał merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, ale nie wyznaczył chociażby terminu rozprawy apelacyjnej. Powyższe uniemożliwia skarżącemu skuteczne dochodzenie jego roszczeń i rzeczywistą realizację prawa do Sądu. Powód w sprawie domagał się od pozwanych kwoty 176 100 zł, która stanowiła jego wynagrodzenie za wykonanie robót budowlanych.

Skarżący domaga się przyznania kwoty 20 000 zł, albowiem pełną odpowiedzialność za przedłużające się postępowanie apelacyjne oraz naruszenie prawa powoda do sądu ponosi Sąd Apelacyjny w (...). Skarżący w żaden sposób nie przyczynił się do przedłużenia postępowania. Powód nie został również poinformowany przez Sąd II instancji o jakichkolwiek innych nadzwyczajnych okolicznościach, które mogłyby spowodować przedłużenie postępowania apelacyjnego. Złożony przez pełnomocnika skarżącego wniosek o podjęcie działań także nie przyniósł żadnych skutków. Brak sprawnego uzyskania dochodzonego roszczenia pozbawił skarżącego środków do uiszczenia wynagrodzenia dla jego pracowników oraz środków na utrzymanie siebie i rodziny. Skarżący prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą o nieznacznym rozmiarze, w związku z czym kwota stanowiąca wartość przedmiotu sporu stanowi jego kilkumiesięczny dochód. Dodatkowo zwrócić należy uwagę na fakt, iż same odsetki za opóźnienie liczone od momentu rejestracji akt sprawy w Sądzie Apelacyjnym w (...), tj. od dnia 28 sierpnia 2019 r. do dnia sporządzenia niniejszej skargi, tj. do 3 lutego 2021 r. wynoszą 15 740,93 zł.

Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) w odpowiedzi na skargę z dnia 30 marca 2021 r. wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu uczestnik postępowania wskazał, że przedmiotowa sprawa do Sądu wpłynęła w dniu 28 sierpnia 2019 r. wraz z apelacją powoda od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 2 kwietnia 2019 r., sygn. VII GC (...), którym to Sąd oddalił powództwo. W dniu 2 września 2019 r. wylosowano sędziego

sprawozdawcę. Następnie w dniu 6 września 2019 r. do akt sprawy wpłynęła odpowiedź strony pozwanej na apelację powoda. W okresie 20-26 września 2019 r. akta na wniosek prokuratury znajdowały się w Prokuraturze Rejonowej w B.. Po zwrocie akt oczekiwały na wyznaczenie terminu zgodnie z kolejnością wpływu do tut. Wydziału. W lipcu 2020 r. udzielono wyczerpującej odpowiedzi pełnomocnikowi powoda na jego pismo o przyspieszenie rozpoznania sprawy. W dniu 27 stycznia 2021 r. zarządzono dołosowanie pozostałych sędziów do składu orzekającego celem skierowania sprawy na rozprawę wraz ze sprawami z referatu sędziego sprawozdawcy o podobnych datach wpływu. W dniu 15 lutego 2021 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 22 kwietnia 2021 r.

Uzasadniając wniosek o oddalenie skargi Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wskazał, że przyczyną, dla której w sprawie termin rozprawy został wyznaczony z opóźnieniem jest sytuacja kadrowa oraz ilość spraw oczekujących na rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny w (...) jest bowiem dotknięty od kilku lat bardzo poważnymi brakami kadrowymi, zaś liczba spraw nierozpoznanych zwiększa się z każdym rokiem i aktualnie przekracza 2 400 spraw. Na powyższe problemy nakładają się komplikacje, wywołane wprowadzeniem przez ustawodawcę losowania całych składów orzekających, co znacznie utrudnia i spowalnia budowanie grafiku rozpraw i sprawnego kierowania spraw do rozpoznania. Dodatkowe opóźnienia spowodował stan epidemii COVID-19, z powodu którego przez około 3 miesiące nie odbywały się żadne rozprawy, wyznaczone uległy odwołaniu, nowe zaś terminy mogły być wyznaczane dopiero od połowy czerwca br. W ten sposób przesunęła się cała kolejka oczekujących na termin spraw. Jest to dodatkowa przyczyna oczekiwania na rozprawę, niemniej dominujące są przyczyny wynikające z nadmiernych obciążeń. Istotne jest również rozpoznawanie spraw zgodnie z zasadą kolejności wpływu, zaś sprawa skarżącego nie należy do kategorii spraw pilnych rozpoznawanych poza kolejnością. Brak terminu rozprawy lub wyznaczenie go po upływie znacznego okresu od przedstawienia akt Sądowi Apelacyjnemu nie wynika z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego Wydziału, czy sędziego referenta, lecz jest rezultatem niezapewnienia władzy sądowniczej odpowiednich warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, by możliwe było

szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają do Sądu Apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania podlegała częściowemu uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony,

która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

Z analizy akt sprawy wynika, że wpłynęły one do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 28 sierpnia 2019 r., a następnie w dniu 2 września 2019 r. wylosowano sędziego sprawozdawcę. W okresie od 23-26 września 2019 r. akta znajdowały się w Prokuraturze Rejonowej w B.. W dniu 28 lipca 2020 r. pełnomocnik powoda zwrócił się o przyspieszenie rozpoznania sprawy, na który to wniosek uzyskał informację, iż nie jest to możliwe. W dniu 27 stycznia 2021 r. wylosowano pozostałych członków składu orzekającego, zaś 15 lutego 2021 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 22 kwietnia 2021 r.

Dodatkowo Sąd Najwyższy uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy I AGa [...] w Sądzie Apelacyjnym w [...] na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r. do 20 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 marca

2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020, poz. 433), natomiast od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491). Niemniej jednak, zdaniem Sądu Najwyższego, samo wprowadzenie stanów zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii nie wpływało na sprawność postępowania w sprawie I AGa [...] i podejmowanie przez Sąd Apelacyjny w [...] czynności; zresztą okoliczności takich uczestnik postępowania nie wskazywał.

Co nie zostało podniesione przez żadną ze stron, a ma znaczenie dla stwierdzenia tego, czy do przewlekłości w analizowanej sprawie doszło jest treść art. 15zzs ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.). Stosownie do ust. 1 ww. artykułu w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r., I NSP 128/20; z 24 marca 2021 r., I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12).

Powyższe ustalenia prowadzą do wniosku, że sprawa I AGa (...) skierowana została do rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w (...) dopiero po upływie 1 roku, 5 miesięcy i 26 dni od wpływu akt wraz z apelacją do tego Sądu i wylosowaniu składu orzekającego. W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega

wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony i po odjęciu okresu w którym akta znajdowały się w prokuraturze (3 dni) oraz okresu od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. (1 miesiąc i 22 dni) wynosił prawie 1 rok i 3 miesiące, w związku z czym uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie I AGa (...) toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...).

Przechodząc do oceny pozostałej argumentacji podniesionej przez uczestnika postępowania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać podnoszone przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) problemy wynikające z systemu losowego przydziału spraw. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. I AGa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącego o zasądzenie na jego rzecz kwoty 20 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumy pieniężnej w wysokości 2 000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość

postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się od wniesienia pozwu w dniu 13 czerwca 2018 r., to za każde z dwóch zakończonych lat postępowania na rzecz T. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) należałoby zasądzić kwotę 1 000 zł. Jednakże z uwagi na ustawowe zastrzeżenie minimalnej odpowiedniej sumy pieniężnej w kwocie 2 000 zł, tę też kwotę należało zasądzić na rzecz skarżącego.

Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do przyznania skarżącemu pełnej żądanej przez niego kwoty 20 000 zł. Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za tym przemawiających. Powód nie wykazał, że opóźnienie w rozpoznaniu sprawy miało jakikolwiek wpływ na życie jego oraz jego rodziny. Z tych też względów, skarga podlegała oddaleniu w pozostałym zakresie.

Skarga podlegała również oddaleniu w zakresie, w jakim skarżący domagał się zlecenia Sądowi Apelacyjnemu w (...) wydania zalecenia wyznaczenia rozprawy apelacyjnej, albowiem 15 lutego 2021 r. wydano zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 22 kwietnia 2021 r., zaś samo postępowanie zakończyło się wydaniem wyroku w tym dniu.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia, oddalając skargę w pozostałym zakresie na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość w punkcie 3.

O kosztach postępowania skargowego w punkcie 4 postanowienia (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł oraz 17 zł tytułem uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. 2018, poz. 265 ze zm.).

O zwrocie opłat od skargi (200 złotych), orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania (pkt 5 postanowienia).

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.